

POSUDEK na bakalářskou práci

Jméno a příjmení autora bakalářské práce: Jan Doležal

Název předložené bakalářské práce: *Význam online bohoslužby z postcovidové perspektivy*

Vedoucí práce: doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Praha, 13. srpna 2023

Jan Doležal se ve své bakalářské práci pokusil zhodnotit, jaký dopad mělo období epidemie koronaviru na vnímání a přijímání online bohoslužeb a jak se proměnil přístup duchovních i laiků k digitálním médiím, které prostředkují náboženský obsah. V úvodní kapitole poměrně jasně definuje cíle své práce i způsob, jakým jich hodlá dosáhnout. Druhá kapitola je věnována stručné historii, ve které je prezentováno, jak digitální technologie začaly zasahovat do života církví. Zdaleka ovšem nejde o kompletní přehled, ale spíše o určité sondy do historie, které mají čtenáři ukázat, že digitální technologie používané při bohoslužbách nejsou něčím novým. Mezi tyto sondy zařadil používání internetu a sociálních sítí. Zvláštní pozornost věnoval televiznímu vysílání. Na jedné straně poukázal na fenomén teleevangelizace, kde zhodnotil i jeho negativní přínosy, na druhé straně si ale všímá i toho, že v České republice funguje hned několik televizních stanic, které distribuují poměrně kvalitní náboženský obsah (bohoslužby, diskuse o náboženství, vzdělávací pořady), jako je např. Televize Noe nebo Česká televize. Kapitola je zakončena sdílením náboženského obsahu ve videohráčích, kde se zvláštním způsobem zaměřil zejména na hru *Second life*, která už od prvního desetiletí nového milénia přišla s některými prvky, které bývají využívány ve virtuálních realitách typu metaverse. V této kapitole jsem si všiml drobnější chyby, kterou bych rád upřesnil:

Megachurch je určitý typ, většinou evangelikální (často charismatické nebo letniční), církve, na jejíž bohoslužby dochází extrémně velký počet lidí na jednom místě – třeba i deset tisíc. Tito lidé jsou členové nebo sympatizanti *megachurch*. Evangelisté na jejich „srazy“ lístky neprodávají, jak tvrdí Doležal ve své práci na s. 6, ale často disponují penězi z desátků, sbírek, darů a dalších zařízení, která *megachurch* provozuje. Právě v manipulaci s těmito penězi se ve Spojených státech odehrálo několik velkých skandálů.

Závěrečná kapitola teoretické části se z několika perspektiv zabývá problematikou absence věřících při bohoslužbách. Tato věc byla živě diskutována zejména během epidemie, kdy byl prosazen zákaz shromažďování a bohoslužebné setkávání prostřednictvím digitálních médií se stalo v mnoha

případech jedinou alternativou. Tato kapitola je založena především na několika zahraničních studiích, z nichž Doležal využívá hlavně informace o masivním přijetí digitálních médií a jejich enormně rychlém rozšíření mezi duchovními a věřícími během epidemie. Následuje popis technologických předností, nedostatků a obtíží při užívání těchto prostředků. A kapitola je zakončena teologickou úvahou nad nutností fyzické přítomnosti věřících během bohoslužeb.

Hlavní problém teoretické části práce vidím v příliš nahodilém a úzkém výběru odborné literatury, která je pouhým zlomkem celosvětové diskuse. Proč tomu tak je, pochopí čtenář teprve po přečtení praktické části práce, ve které se Doležal zabývá používáním streamovacích platform k přenosu náboženského obsahu, a to zejména bohoslužeb během covidu a zčásti i z doby postcovidové. Teoretická část tak slouží hlavně k tomu, aby zasadila následné dotazníkové šetření mezi duchovními CČSH do srozumitelného rámce. Kvalitativní výzkum provedený v praktické části práce skutečně přináší řadu zajímavých informací a postřehů. Například: jaké platformy byly nejčastěji pro sdílení bohoslužeb využívány, jak velké procento respondentů z řad duchovních s nimi pracovalo, jak velká byla odezva mezi věřícími, jaká technika se nejvíce osvědčila apod. Některé otázky mi sice připadají redundantní, ovšem část výsledků dotazníkového šetření by mohla být publikována. Výzkum s sebou přinesl i některé další poznatky, které nejsou v práci vůbec reflektovány nebo jen sporadicky: např. neochota duchovních sdílet svoje zkušenosti, poměrně vysoká názorová pluralita, rozdíly v pohledu na smysl bohoslužebné činnosti apod.

Závěr: Bakalářská práce Jana Doležala má celkem jasnou koncepci, splnitelné cíle i zvolené postupy. Hlavní problém vidím v tom, že je v některých vyjádřeních příliš stručný. Určitě by třeba stálo za to vysvětlit, jak postupoval při tvorbě otázek v dotazníku, zda v tomto ohledu navazuje na nějaký výzkum v zahraničí apod. Je ovšem třeba ocenit, že jde o první práci tohoto druhu, která poměrně objektivně zhodnotila používání digitálních technologií v jedné z vybraných církví během epidemie a která částečně ukázala i jejich skutečný dopad na současnost. Dotazníkové šetření přineslo řadu zajímavých informací, které lze dále rozvíjet.

Hodnocení: Navrhují známku v rozmezí výborně/velmi dobře.